

4.22 Tilleggsbevilgninger (VO nr. 88)

4.22.1 Innledning

I dette kapitlet føres tilleggsbevilgningspostene som budsjetteres under virksomhetsområde 88 i budsjett- og regnskapsskjema 1B. Tilleggsbevilgningspostene er budsjettert som avsetning til disposisjonsfond, som disponeres i henhold til fullmaktene gitt i økonomireglementets § 3.6.

4.22.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.22.2.1 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Forslag 2018	Forslag 2019	Forslag 2020	Forslag 2021
Driftsutgifter	91 854	90 782	103 648	100 554	100 554	100 554
Driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto driftsutgifter	91 854	90 782	103 648	100 554	100 554	100 554
Investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0
Investeringsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0

4.22.3 De enkelte tilleggsbevilgningspostene

De enkelte postene fremgår tallmessig av nedenstående tabell. Tidligere har disse utgiftene blitt budsjettert under art 1490 tilleggsbevilgning i opprinnelig budsjett. Rådmannen har da etter at budsjettet er vedtatt, men før midlene er tatt i bruk, foretatt avsetning av de budsjetterte beløp over art 1490 innen de aktuelle tjenestene til disposisjonsfond i henhold til bestemmelsene i økonomireglementet. I budsjett 2018 er tilleggsbevilgningspostene budsjettert som avsetning til disposisjonsfond i tråd med føringene gitt i KOSTRA-veilederen.

Tabell 4.22.3.1 Fordeling av driftsbevilgningen (kr 1.000)

	2018	2019	2020	2021
Lønnsreserven	103 140	100 046	100 046	100 046
Formannskapet tilleggsbevilgningspost	508	508	508	508
Sum	103 648	100 554	100 554	100 554

Sammensetningen av samlet bevilgning til lønnsreserven er vist i neste tabell. Deretter er de enkelte elementene i lønnsreserven kommentert nærmere.

Tabell 4.22.3.2 Oppsett ved beregning av lønnsreserven

	2018	2019	2020	2021
Lønnsoppgjøret for 2017	17 084 040	17 084 040	17 084 040	17 084 040
Lønnsoppgjøret for 2018	25 146 000	25 146 000	25 146 000	25 146 000
Endring KLP premie	3 313 000	3 313 000	3 313 000	3 313 000
Endring SPK premie	1 024 000	1 024 000	1 024 000	1 024 000
Innbetaling av reguleringspremie 2018-2021	85 470 000	82 520 000	82 520 000	82 520 000
Tilbakeført overskudd KLP	-7 668 000	-7 764 000	-7 764 000	-7 764 000
Lavere reg.premie/høyere tilbakeført overskudd 2017	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000	-20 000 000
Andel netto reguleringspremie VAR	-2 188 000	-2 188 000	-2 188 000	-2 188 000
Diverse lønn og realvekst	959 216	910 480	910 480	910 480
Sum	103 140 256	100 045 520	100 045 520	100 045 520

Lønnsoppgjøret i 2018

Lønnsoppgjøret for 2018 er et hovedoppgjør, og samlet tas det i budsjettet høyde for en total ramme som utgjør om lag 3,1 %. Denne lønnsveksten, sammen med antatt prisvekst på 1,6 % er benyttet ved prisframskrivning av kommunens inntekter.

KS har beregnet årslønnsvekstrammen fra 2017 til 2018 på om lag 3,1 %. Av lønnsrammen utgjør overheng anslagsvis 1,6 prosentpoeng.

I budsjettet er det i tillegg tatt hensyn til at lønnsveksten skal dekke lønnsoppgjør og økt reguleringspremie for ansatte i Ringsaker kirkelige fellesråd, anslåtte virkninger av sentrale forhandlinger om driftstilskudd leger/fysioterapeuter, legevakt, turnusleger og korrigeringer av lønn i forbindelse med ansettelse, ansiennitetsopprykk m.m., som ikke inngår i hovedoppjøret.

Til inndekning av lønnsoppjøret i 2018 føres det opp en bevilgning på 25,146 mill. kroner, som sammen med overhengen tilsvarende om lag 3,1 %. Dette er noe høyere enn lønnsveksten i forslaget til statsbudsjett for 2018 på 3,0 %. KLP sine prognoser for reguleringspremien er basert på en lønnsvekst på 3,1 %.

Rådmannen har de siste årene budsjettet med en «sekkepost» (realvekst) for å dekke øvrige lønnsrelaterte utgifter som pr. dato ikke er endelig tallfestet. Her har utgifter som følge av lokale protokoller/forhandlinger etter andre avtalte hjemler enn hva som dekkes av de øvrige innslagene i lønnsreserven, blitt dekket. For 2018 utgjør denne posten 0,959 mill. kroner.

Pensjonsrelaterte utgifter

Pensjonsordningen for lærerne i Statens Pensjonskasse (SPK)

Pensjonsrettighetene til lærerne er lovfestet i henhold til lov om Statens pensjonskasse. I tillegg har lærerne rett til avtalesfestet pensjon (AFP) etter lov om avtalesfestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl. Pensjonsordningen for lærerne i SPK er en del av overføringsavtalen innen offentlig sektor.

Premien i SPK føres opp med lik premiesats for alle kommunene som sammen finansierer den samlede pensjonskostnaden for lærerne i grunnskolen. SPK fastsetter satsen slik at innbetalt premie skal dekke påkrevde tilskudd til finansiering av opptjente pensjonsrettigheter. Pensjonene i SPK er gitt med statsgaranti og utbetales via tilskudd direkte over statsbudsjettet. Dette innebærer at det ikke settes av til noe faktisk premiefond. For å håndtere de regnskapsmessige bestemmelsene kalkulerer SPK allikevel et fiktivt fond til balansen.

SPK endrer premiemodellen fra 2018 til en hendelsesbasert modell, som er tilnærmet lik den som benyttes av andre offentlige pensjonsleverandører. Alle landets kommuner er samlet i ett premiefellesskap i SPK. Pensjonspremien utjevnes over fellesskapet ved hjelp av ulike fordelingsnøkler, og består av tre ulike delelementer; ordinær premie, endringspremie og administrasjonspremie.

Ordinær premie beregnes som en prosent av premiefellesskapets pensjonsgrunnlag for henholdsvis alderspensjon og tidlig pensjon (AFP). Endringspremien er det premiebehovet som oppstår som resultat av en endring som f.eks. overgang fra aktiv stilling til pensjon eller lønnsøkning utover forventningene. Endringspremien beregnes i prosent av premiereserven for hhv. alderspensjon og AFP. Administrasjonspremie er den premien kunden må betale for å dekke administrasjonskostnadene knyttet til SPK sin administrasjon av pensjonsordningen. Denne utgjør 0,35 % av den pensjongivende lønnen som kommunen rapporterer inn til SPK.

I budsjettet for 2017 er det benyttet 10,25 % som arbeidsgiverandel i SPK premie. SPK har informert kommunene om at premiesatsen for arbeidsgivers andel vil økes fra 10,25 % til 10,60 % i 2018. Dette innebærer en økning i pensjonsutgiftene for 2018 på 1,024 mill. kroner, som vil bli fordelt til den enkelte resultatenhets budsjetttramme gjennom en egen budsjettregulering i 2018 med avregning mot lønnsreserven.

Pensjonsordningene i Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

Det er tre pensjonsordninger i KLP som er aktuelle for Ringsaker kommune:

- Felles kommunal pensjonsordning
- Pensjonsordningen for sykepleiere

- Pensjonsordningen for folkevalgte

I pensjonsordningen kan en noe forenklet si at behovet for midler til pensjonsutbetalinger samt til avsetninger til fremtidige utbetalinger, må dekkes av premieinnbetalinger samt verdiskapningen (dvs. finansavkastningen fratrukket driftsutgifter, egenkapitalbetjening, skatt mv.) hos den aktuelle leverandøren.

I tabellen under vises utviklingen i antall pensjonister i Ringsaker kommune fra 2010.

Tabell 4.22.3.3 Antall pensjonister – Ringsaker kommune (kilde: KLP)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*)
Alder	473	482	541	602	632	628	786	823
Uføre	398	405	423	423	438	411	423	432
AFP	96	98	95	86	85	81	83	84
Etterlatte	106	106	111	109	111	111	116	128

*) Tallene for 2017 gjelder pr. 30. september 2017

Av tabellen over fremgår det at Ringsaker kommune har hatt en økning i antall pensjonister de siste årene. Dette gjelder både alderspensjonister, uføre, og etterlatte. Den store økningen blant alderspensjonister fra 2015 til 2016 skyldes i all hovedsak at uføre blir klassifisert som alderspensjonister når de fyller 67 år fra 2016, mens de tidligere ble dette først ved fylte 70 år.

Tabell 4.22.3.4 Aktuelle opplysninger pr. 31.12. (kilde: KLP)

	Ringsaker kommune 2014	Ringsaker kommune 2015	Ringsaker kommune 2016	KLPs fellesordning 2014	KLPs fellesordning 2015	KLPs fellesordning 2016
Gjennomsnittsalder	42,52 år	42,76 år	42,67 år	43,97 år	43,72 år	43,39 år
Pensjonsgrunnlag pr. årsverk	421 638 kr	429 344 kr	434 256 kr	437 920 kr	444 838 kr	449 658 kr
Andel av antall uføre	14,07 %	14,17 %	12,13%	12,32 %	12,62 %	10,66 %
Andel av årsverk uføre	10,81 %	10,92 %	10,81%	9,31 %	9,77 %	9,41%
Andel kvinner	77,11 %	76,57 %	76,18 %	75,67 %	75,45 %	75,39%

Ringsaker kommune har lavere gjennomsnittsalder og lønnsnivå enn gjennomsnittet i fellesordningen. Andelen uføre og andel kvinner er høyere i Ringsaker kommune enn gjennomsnittet.

Pensjonsordningene håndteres i budsjettet grovt sett som tre hovedelementer omtalt under.

Ordinær premie

Dette elementet finansieres gjennom den såkalte ordinære premien som innbefatter forsikringsdekning for de aktuelle pensjonsytelsene, samt tilskudd AFP 65-66 år inkl. 85-årsregelen. 85-årsregelen innebærer at arbeidstakerne med særaldersgrense kan gå av med pensjon inntil 3 år før aldersgrensen, når summen av alder og tjenestetid overstiger 85 år. Det er obligatorisk utjevning blant alle kommunekunder av utgiftene til AFP 65-66 år, samt 85-årsregelen. Fra 65 år er AFP en del av tjenstepensjonsordningen. AFP kan da beregnes etter reglene for alderspensjon i tjenstepensjonsordningen. Dette innebærer at en får AFP beregnet som vanlig alderspensjon.

Den ordinære premien som arbeidsgiver ventelig skal betale, er i budsjettet for 2018 ført opp som andel av pensjonsgrunnlaget på 9,91 % innen fellesordningen og 10,71 % innen sykepleierordningen. KLP har informert kommunene om at det er små endringer i premiesatsene for 2018. For fellesordningen vil premien øke fra 9,91 % til 10,24 %, mens den for sykepleierordningen vil reduseres fra 10,71 % til 10,52 %. Samlet gir dette en økning i premien for de to ordningene på 3,313 mill. kroner, som vil bli fordelt til den enkelte resultatenhets budsjetttramme gjennom en egen budsjettregulering i 2018 med avregning mot lønnsreserven.

Reguleringspremien

Gjennom året øker lønnen til de yrkesaktive. Da må det gjøres nye avsetninger for å sikre de yrkesaktive høyere pensjoner når den tid kommer. Dessuten skal pensjonen til de som allerede er pensjonister, økes i takt med økningen i grunnbeløpet (G) i Folketrygden. Dette elementet finansieres gjennom den såkalte reguleringspremien. Reguleringspremiene er høye fordi den kommunale pensjonsordningen er fullt fondert. Samtidig må livselskapene foreta avsetninger som er tilstrekkelige til å dekke de økte pensjonsrettighetene som følge av lønns- og trygdeoppgjørene.

Anslag for reguleringspremien er beregnet med utgangspunkt i 3,6 % av kommunens premiereserve for fellesordningen og 4,15 % for folkevalgtdordningens vedkommende. For sykepleierordningen beregnes reguleringspremien med 8,7 % av pensjonsgrunnlaget. Reguleringspremien er basert på en lønnsvekst på 3,1 % og beregnet i samarbeid med KLP.

Størrelsen på reguleringspremien bestemmes av nivålønnsveksten, det vil si økningen i årslønnen og økningen i Folketrygdens grunnbeløp (G) 1.1.-31.12. Reguleringspremien for 2018 forventes å bli høyere enn det den faktisk ble i 2017. Økningen i Folketrygdens grunnbeløp forventes å bli en del høyere i 2018 enn i 2017; 1,15 % i 2017 og 4,07 % i 2018. Samtidig forventes det også en økning i lønnsveksten for 2018 sammenlignet med 2017; 2,4 % i 2017 og 3,1 % i 2018.

Det foreslås i 2. tertialrapport 2017 at lavere reguleringspremie enn antatt i 2017 på 20,791 mill. kroner blir stående på lønnsreserven til bruk i budsjett 2018 siden prognosene fra KLP viser en vesentlig høyere reguleringspremie for 2018 enn for 2017.

Det er usikkert hva faktisk lønnsvekst blir og derav hva reguleringspremien blir. Dersom reguleringspremien viser seg å bli høyere enn antatt, vil økningen bli dekket av lønnsreserven i forbindelse med tertialrapportene i 2018.

Tabell 4.22.3.5 Reguleringspremie for 2018 – foreløpig anslag om innbetaling

	Anslag reguleringspremie	
	%- sats	Beløp
Felles kommunal pensjonsordning	3,6	64 138 000
Pensjonsordning for sykepleiere	8,7	10 455 000
Pensjonsordning for folkevalgte	4,15	315 000
Sum anslag reguleringspremie (ekskl. arb.g.avg.)		74 908 000
Arbeidsgiveravgift (14,1 %)		10 562 000
Sum anslag brutto 2018		85 470 000
Forutsatt tilbakeført overskudd fra KLP (inkl. arb.g.avg.)		-7 668 000
Lavere reguleringspremie i 2017		- 20 000 000
Bevilgningsdekning - avsetning til lønnsreserven		-57 802 000

Innbetalingen til pensjonsordningen er å forstå som nettobetraktninger. Tilbakeføringen av overskudd til kundenes premiefond vil ventelig være basert på resultatet for 2017 og behovet for å øke KLPs tilleggsavsetninger. Dette vil først foreligge våren 2018. En vil derfor komme tilbake til dette ved 1. tertial 2018. I budsjettet er det lagt til grunn en tilbakeføring av overskudd fra KLP på 0,35 % av premiereserven i fellesordningen og 0,7 % av pensjonsgrunnlaget i sykepleierordningen. Dette er iht. prognoser fra KLP.

Reguleringspremien for ansatte på VAR-området blir ikke kompensert ved bruk av lønnsreserven, men ligger inne i beregningen av reguleringspremien. Lønnsreserven er redusert med VAR-områdets andel av reguleringspremien på 2,188 mill. kroner.

Forholdet mellom innbetaling og belastning i kommuneregnskapet

I 2002 ble de kommunale regnskapsforskriftene endret, og pensjonsforpliktelsene er nå inne i balansen for å få standardiserte beregninger av den årlige kostnaden som grunnlag for bokføring.

KLP har tidligere signalisert at premiesatsene i pensjonsordningene er på et stabilt nivå, og neppe vil øke noe særlig de nærmeste årene, så lenge de forsikringsmessige risikoforutsetninger ikke endres. Dersom de økonomiske forutsetninger ved beregningen av de regnskapsmessige pensjonskostnader ble holdt uendret fra år til år, ville de hatt en tilsvarende stabil utvikling. Slik regnskapsforskriften er utformet, vil disse forutsetningene imidlertid ikke være de samme år for år.

De nevnte økonomiske forutsetninger er bestemt av § 13-5 i kommuneregnskapsforskriften. Det som anvendes er uvektet snitt for rentenivå og lønnsvekst de siste 10 år. Det er differansen mellom disse som er mest avgjørende for beregnede forpliktelse og kostnader.

Premieavviket for Ringsaker kommunes vedkommende i 2017 er fra KLP prognostisert til å bli 20,372 mill. kroner inkludert arbeidsgiveravgift. I tillegg kommer premieavviket vedrørende SPK, som for 2017 antydes å bli 0,307 mill. kroner inkludert arbeidsgiveravgift. Premieavviket i KLP og SPK er begge positive i 2017, det vil si at pensjonskostnaden er lavere enn premieinnbetalingen. Positivt netto premieavvik for KLP og SPK på til sammen 20,679 mill. kroner i 2017 vil bli inntektsført i driftsregnskapet mot kortsiktig fordring i balansen for så å bli utgiftsført i 2018.

For 2018 viser prognosen fra KLP og SPK begge et positivt premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift på hhv. 68,650 mill. kroner og 0,523 mill. kroner.